

LÖVÉTEI KIÁLTÓ

VI. évfolyam, 7. szám, 2004. július. Ára szabadeladásban: 8000 lej

Mihály János

Ki tudja merre?

Manapság az egyre fogyatkozó erdélyi magyar nép szorongató dilemmája a lét és nemlét határán, a kétségbeesésen túl egyetlenegy kérdés körül összpontosul: ki tudja merre?

Ez nem véletlen van így, hisz a közelmúlt politikai és gazdasági történései kis térségünkben nem épp a bizalomra oktatnak, hanem inkább a balsejtelemre! Nehéz kő súlyként hull ránk a bizonytalanság és a mindennapok nyomorúsága.

Ki tudja merre?

A mostoha, bár gazdaságilag többet ígérő anyaország felé? Vagy hűen, bár roppant szegényen, de becsületben álljunk őrt a Hargitán? Miért? Kiért? Önmagunkért, családjunkért, vagy a megkérdőjelezett, kifosztott és egyesek által kiárusított magyarságunkért?

(folytatás a 7. oldalon)

Július

Az év legtípikusabb nyári hónapja, beértek már a kalászkok, a szénakészítők a hegyekbe vonulnak. A levegő hőmérséklete ekkor a legmagasabb. Nálunk 16, 17 °C a júliusi átlaghőmérséklet, de nem ritka a 28-30 fokos kánikula sem. A napsütéses órák száma eléri a 230-280-at. Az időjárási frontok cserélődése ritkább, viszont intenzitásuk sokkal nagyobb. Ezért van az, hogy a júliusi frontbetörések igen hevesek, záporosót, zivartart, sőt nem egyszer jégesőt hoznak. Nálunk két fajta frontbetörést különböztetünk meg; a frontzivatarokat és a hőzivatarokat. Az előbbi esetben az előretörő hideg légtömeg felemeli a meleg párás levegőt, és a nagy magasságban az esőcseppek megfagynak, majd lecsapódnak. A hőzivatarok helyi jellegűek és kisebb kiterjedésűek, nem olyan aktívak mint a frontzivatarok. A felszín bizonyos részeinek erős felmelegedése következtében felszálló légáramlat alakul ki, amely gomolyfelhőt, majd záporfelhőt képez, s ha a felszálló légáramlat tovább erősödik, zivatarfelhőt eredményez.

Népi megfigyelés szerint "ha július nem főz, szeptember éhezik". "Július havában ha dörög, ne félelmet érezz, hanem örömet". "Ha július havának 25-ik éjszakája tiszta, bőség leszen a kertekben". "Ha esős, változást szenved a dió és a mogyoró". "Ha július 26-án a hangyák és gúzák nagy halmot raknak, hideg esztendőt várj".

Kassák Lajos:

Júliusi földeken.

Monumentalitás,
Kék- kék- kék.
Vízszintben sárga, geometrikus táblák.
Szél. Hő. Földszag.
A nap csurog,
s a sárga táblák visszadobálják a vörös napot.

A termés meghízott földeken,
íveljétek ki ványadt karjaitokat,
testvérek,
s a sárga táblákban nézzétek a parasztokat,
(az érett búza között)
amint erős, plasztikus lendülettel
mozdulnak,
(félaktban)
s százszoros gesztusuk
letörli a végtelen táblákat.

Júliusi tanácsülés

Az alakuló ülésen kijelentettekkel összhangban az első rendes havi tanácsülésre 2004. július 19-én került sor az alábbi napirendi pontokkal:

- Lövete község közbizonyának felleltározására megalakított bizottság jóváhagyása,

- A Felső Homoródmenti Kistérség, valamint a Regionális Fejlesztési térség fenntartási alapjához való hozzájárulás jóváhagyása,

- Lövete község általános rendezési tervének jóváhagyása,

- A Helyi Tanács belső rendszabályzatának jóváhagyása,

- Különnfélék.

Ülésvezető elnöknek a képviselők András Árpádot választották.

A gyűlésen meghívottként részt vett Sándor Kálmán RMDSZ-es megyei tanácsos, mint a Homoród mente megyei tanácsbeli képviselője.

A felsorolt napirendi pontokon belül legelőször a jelenlévő tanácsosok beleegyezésével a különfélékből tárgyalták meg Márton Árpád italforgalmazó egység megnyitására és működtetésére vonatkozó kérését. A kérést jóváhagyták, és a mellékelt nyitási órarend szigorú betartására hívták fel a figyelmet, amely értelmében nem válik éjjel-nappal működő italozóvá.

A község közbizonyának felleltározására megalakított bizottság összetételét a törvény szabályozza, így annak módosítására nem adatott lehetőség, csak elfogadása vagy elutasítása mellett dönthettek volna a jelenlévők, ha a törvény nem mondja ki azt is, hogy a tanácsnak el kell, hogy fogadja.

A Felső Homoródmenti Kistérség egy olyan szervezet, melyet a Lövetei -, a Szentegyházi -, a Kápolnásfalusi - és a Megyei Önkormányzat, valamint néhány cég és civil szervezet hozott létre azzal a szándékkal, hogy az előbb említett három település önkormányzatait, szervezeteit és cégeit segítse a forrásteremtésben, fejlesztési elképzeléseik életbeültetésében. A kistérség működéséhez szükséges tagságdíjat, azaz 4 000 000 lejt az önkormányzat részéről és 2000 lej lakosonkénti összeg átutalását az önkormányzat költségvetéséből a képviselő-testület jóváhagyta. A Regionális Fejlesztési térség működési alapjához az 1400 lej lakosonkénti összeg átutalását az önkormányzat költségvetéséből a képviselő-testület szintén jóváhagyta. A Regionális Fejlesztési térségről tudjuk, hogy Romániának az európai joganyag alkalmazása értelmében kellett, hogy alakítson olyan fejlesztési térségeket, amelyek fogadni és működtetni tudják a fejlesztésre szánt Európai és helyi pénzalapokat. Nyolc ilyen fejlesztési térséget hoztak létre. Hargita megye a 7-es számú, Központi Fejlesztési Régióhoz tartozik.

A képviselő-testület elfogadta Lövete általános rendezési tervét (PUG), így az elkövetkezőkben építke-

zési engedélyeket tud kibocsájtani az önkormányzat. Ez a terv többek között meghatározza, hogy Lövétén milyen távolságra, milyen kivitelű házakat lehet építeni, mi számít községi belterületnek stb. Sajnos ezt a tervet annak a tudatában fogadta el a képviselő-testület, hogy az rengeteg hibát tartalmaz, meg olyan követelményeket támaszt pl. építkezés területén, amelyek kivitelezhetetlenek. - "Ne a hibákat keressük, mondjuk azt, hogy elfogadjuk azzal a feltétellel, hogy a hibákat legkésőbb egy bizonyos határidőn belül a tervező kiigazítja" - mondta a polgármester úr a napirendi pont előterjesztésekor. A történet teljességéhez az is hozzátartozik, hogy ezt a tervet igen nehezen sikerült elkészíttetni még ilyen formában is, mert bár 1997 decemberében megkötötték az a szerződést, amely lezár egy 1998-as határidőt, de a dokumentumot a tervező cég nem készítette el, bár az a szerződés értelmében időben ki volt fizetve.

A képviselő-testület a Helyi Tanács belső rendszabályzatát jóváhagyta. Az érdeklődők a rendszabályzatot megnézhetik az önkormányzatnál.

A különféléken belül többek között elfogadásra került a polgármester azon javaslata, hogy a tavábbiakban a havonkénti szemétszállítás helyett az első szombat mellett a hónap minden harmadik szombatján is legyen szemétszállítás a megszaporodott szemétre való tekintettel. Ugyanebben a témakörben György Árpád kérte a polgármestert, hogy a szemétszállítókat küldje ki a Csemege mögé az üzlet szemétének elszállításáért, hogy az egész szombaton ne csúfítsa a falu központját.

Lázár László

Aforizmák

1. Minél magasabbra mászik fel a majom, annál jobban látszik a hátsó fele....
2. A zsugori a Napra ráténné a Holdat is.
3. Az ócska szó a törvényen drága.
4. Kopott kalaphoz dísztelen az új szalag.
5. Ész az ember, mert anélkül csupán egy húscsomó.
6. A harag fellobban, a vígság viszont elvillan.
7. A süketnéma is tud köszönni levett kalappal.
8. A tanácsban a nyelv, a harcban a kéz számít.
9. A jövőt nem a múlttal mérik.
10. Jobb okosan tipegni, mintsem bolondul szaladni.
11. Szememmel kérdeztem, s arcával válaszolt.
12. Távolról megismered az ellenségedet, s közletről a jó szándékú feledet.
13. Nem azok a szurkos kezűek, akik fáról gyűjtik a szurkot, azok munkások.
14. Jobb egy műláb, mintsem egy fafej.

Egyed László

Tanyasi iskola Kirulyfördön

Ezt a kedves és csendes nem hagyható szó nélkül, démégam is pedagógus vagyok, nem véletlen tehát, hogy megfogadtak ezek az egyszerű, őszinte szavak, amit egy volt tanítóny, Miklós Rózália néni fogalmazott meg egykori iskolájáról, tanítóval részben, de annál őszintébben. Nemcsak az emlékezés szépsége, de a szeretet is amely tanítóit iránt árad a szavából, éppenselkizáróan Hányan szeretnék, ha így emlékeznének egykori tanítóványáink ráink! Remélem, ebben a rohanó, küszmeletetlen világban a mi munkánk sem lesz hiábavaló, és sikerül, Lövétét még olyan nemzedékeket felnevelnünk, akik hasznos, őszinte szeretettel fogják emlégetni bennünket, tanítóikat, mint egykori elődeinket. (Mihály János)

mindent! Na, de visszatérjek az iskolára. Boldog emlékü Ambrus Gábor tanító, boldog emlékü Lőrincz Mihály és Tókos Erzsébet tanító néni, akiket soha nem feledek. Télbe megfagyva érkezünk az iskolába. A tanító néni nagy mosdótól vízzel várt. Egyenként súrolta, engedte fel szinte a megfagyástól a sok gyermek kezét. Így tanítottak meg írni, olvasni meg kézimunkázni. Még bizony a gyümölcsfák oltását is. Mindezt 5-10 km távolságot tettünk meg naponta. Emlékembe véstem a Márton Mihály kőkeresztjének

a

Az 1950-es években Kirulyban volt egy iskola. Ide jártak Solyomkőháta, Kalibáskő, Lenkút, Vészmező, Kőngófa, Kirulysarka, Vágás, valamint a Kiruly völgyében élő gyermekek. Ezekben az években sok lajos és nagyszámú család élt ezeken a tanyákon. Állattartással foglalkoztak. Ennek jövedelméből tartották fenn magukat. Bizony elfogadták akkor az utazást a gyerekeket, a népes családot, 5-6 km-ről járunk be a gyerekek az iskolába, és 10-14 km távolságot tettek meg naponta, hogy megtanulják a betűvetést és a számtant. A románt, na meg az orosz, franciát. Boldog gyermekkacagástól hangos volt a határ. A sok nótás kedvű ifjú, a tárogató hangja, a kaszás legények szép füttyszava. Énekeket fütttyültek! Hangos volt a tanyasi világ, míg a kollektív fel nem bontott

feliratát, ami még most is áll: "E szép kedves völgybe, hol dalol a madár/ Oly sok időn át, munkálkodtál..." Szívünkben őrizzük a drága emlékü Ambrus tanító és boldog emlékezetű Lőrincz Mihály, Lőrincz Erzsébet emlékét, és a boldog három évet a kirulyi iskolában. A kirulysarki Lázár Lajos házában a drága Ferencz Mária tanító nénit, aki annyi sok szeretettel tanított négyféle osztályt egyszerre. Na meg a sok szindarabra, meg a sok színjátékokra. Amint később Molnár Mária tanító néni. Még az unokámat is tanította Szentegyházán. Isten éltesse sokáig!

Miklós Rózália volt tanyasi tanuló az 1953-1957-es években.

Egy év a székely családoknál

A falusi életben, ha a mezőgazdasági munkálato-
kat vesszük figyelembe, az év nem januártól, hanem
ősszel kezdődik. Az egyszerű ember ösztönszerűen
az ősöktől jól meghatározott rend szerint készíti elő
a földeket, és minden szeretetét beleöntve reményke-
dik egy jó termésben, hiszen ebben az elanyagiaso-
dott világban (amikor minden a pénz körül forog)
nagy biztonságot jelent a családnak, ha tele van a pin-
ce. Elnézést kérek előre is, ha mindent nem úgy írtam,
ahogy volt, a cél, hogy röviden nézzük meg, hogyan
telt el egy év a falusi ember számára.

A férfiembernek először is nagy gondja volt elő-
készíteni a pihent földet, megganyézták az őszi bú-
zavetés előtt. Volt, aki az ugarolás előtt ráhordta a
ganyét, volt, aki az ugarra (kétszer szántották). Tehát
az első lépés az őszi vetés volt. Tavasszal folytatták
a munkát, a "tavasz mezőben" elültették a pityókát,
törőbúzát, zöldségeket. A kapálás általában az asz-
szonyok és gyermekek dolga volt, mert a férfiak fu-
varozással dolgoztak, amíg bejött a kaszálás. Általá-
ban hamar végeztek a mezőn a kaszálással, hiszen
többnyire szántóföld volt. Ekkor már készült az
egész család (főleg mi, gyermekek alig vártuk) az er-
dei kaszálásra. Ilyenkor összepakoltunk mindent
(tyúkot, bányát, malacot, borjúkat) és szekérral el-
költöztünk a tanyára. Kisebb-nagyobb időközökkel
benépesültek az erdei tanyák, és öröm volt találkozni
a szomszédokkal, akik mindig az erdőn laktak. Mi-
lyen szép is volt az a tiszta, barátságos erdei élet!
Akinek nem volt szállása, mindig elhált a legközele-
bi szomszédnál a házban vagy az odorban (szénatar-
tóban). Ahol ház nem volt, ágakból és szénafödésből
a szállásfa mellé (egy központi helyen fekvő terje-
delmes fa) kalibát készítettek, előtte mindig égett a
tűz, úgy töltötték el az éjszakát. Ezen a szálláshe-
lyen lehetett bámulni a csillagokat, hallgatni az erdő
hangját, viszont megtörtént, hogy esős idő esetén éj-
szaka indulni kellett a legközelebbi épülethez. Egy
kis erdei házban sokszor tíznél többen aludtak. Aki
nem fért az ágyban, annak szénát vittek be a padlóra,
és azt leterítették a szekérbe való lepedővel (amit ga-
bonahordáskor használtak, hogy egy szem se vesz-
szen kárba), és ilyenkor minden gyermek a földön
szeretett volna aludni. Érdekes, az erdőn nem volt ét-
vágytalan gyermek - általában puliszkát, tejet, sajtot,
túrót, túrócsibét, ahol víz volt halat, tojástart, ettek,
de a legfontosabb volt a jó házikenyér, amelyet pirít-
va, zsírosan, magára, szárazon fogyasztottak. Alig
vártuk, hogy a nyári alma és a korai szilva megérjen,
közben pedig kaptunk egy kis mentolos vagy tejes
cukorkát. A gyermekek sokféle játékot kitaláltak: a

lányok homoktortákat készítettek feldíszítve vi-
rágokkal, fababákat készítettek, a fiúk mogyo-
rófa pálcákat faragtak, lovaztak a láncokkal, er-
dei gyümölcsöt szedtek, fára másztak és hintáz-
tak. Nagyon szép mozzanat volt, amikor este fá-
radtan összegyűltek a felnőttek, és elkezdtek
mesélni háborús élményekről, fogságról, fuvaro-
zásról (szenezés). Nagy tisztelettel beszéltek egy-
más bajairól, gondjairól, és nemcsak beszéltek,
hanem segítettek is egymáson. Mi, gyerekek száj-
tátva hallgattuk elbeszéléseiket a katonaságról,
a huszárokról, vagy a rémséges medve- és far-
kas-történeteiket. Az esti csendben mindig vala-
hol megszólalt egy kürt, egy furulya, egy szép
régie nének, és akkor tudtuk, hogy Szerepreziben
Györgylőrincz István bácsi fújja a kürtöt, Sata
Lajos bácsi fűzfa-furulyán dalolgat, Kirulyban
Szikszai Imre bácsi törte meg a csendet szép éne-
keivel. Nem maradtak el a viccelődések sem ka-
szálás alkalmával; ha valaki kőbe húzta a ka-
szát, akkor kiáltott, hogy valaki hozzon sót,
hogy a követ sózzák meg, nehogy elromoljon,
hogyha pedig rossz kaszával indult kalákába,
egész nap volt, amit hallgasson a barátaitól. Ha
kalákába kaszáltak, azelőtt való nap délután el-
mentek, az odrokban háltak, hogy reggel korán
kezdjék a kaszálást. Amikor a gabona beérett,
félbeszakították a kaszálást, és hazamentek
aratni. Általában hazaköltöztek, és azután már
csak szekérral jártak az erdőre, és este hazajöt-
tek. A székely ember ebben az időszakban sem
feledkezett meg a jó Istenről, (hiszen az áldás a
jóságos Istentől jön) mindig úgy rendezték, hogy
legalább vasárnap minden családtag szentmisét
hallgasson, és így kérték az Isten segítségét min-
den munkájukra. Nem feledkeztek meg az imád-
ságokról, és sokszor lehetett látni az édesanyá-
kat az esti csendben ahogy sétálnak, és mondják
az olvasót kérve a legdrágább Édesanya segítsé-
gét. Munkakezdekskor keresztet vetettek, és el-
mondták "Édes jó Istenem, segíts meg!". Aztán
lassan őszre fordult az idő, és a learatott gabo-
nát kezdték behordani, vagyis jött a cséplés. Itt is
meglátszott a székely ember összefogása, (mert
egymásra mindig számíthattak) rokon rokonnak,
szomszéd szomszédnak segített a hordásban,
majd a cséplésben is. A cséplésre fel kellett ké-
szülni, hiszen az elején "tüzes géppel" csépeltek,
és annak jó száraz fát kellett készíteni. Ilyenkor
mindig juhot öltek, és örültek, ha jó termés volt,
mert egy évre megvolt a kenyérnek való. Külön-
ben akkor a juhhús volt a leghasználtabb eledel,
és sokszor öltek úgy, (hűtőszekrény hiányában)

hogy egyszer az egyik ölt, és azt elosztották, aztán vágott a másik, és így mindig volt friss hús. Borjút ritkán vágtak, mert általában minden pajtában volt két ökör, két tinó (borjú) pedig a kintháló csordában nevelkedett. Az édesapa általában mindig adott a legény esküvőjekor egy pár ökröt. Kisebb mennyiségben a csűr földjén is csépeltek cséphadaróval. Ilyenkor főleg a zsúpnak való (cserép helyett használták) gabonát csépeltek ki, hogy ne törjön össze a szára. Ezt a gabonát szórólappal kiszórták a csűr földjére, és így tisztították meg a szemétől. Ilyen nagy munka idején akkor sem maradt el a poharazgatás, és elkocintották a jó gabonapálinkát, amelybe sokan mentateát tettek, és így tették kellemessé az ízt. A sarjúkaszás általában akkor történt, amikor a hóharmat már megütötte a sarjút, és bizony nehezen száradt. A téli fa beszerzése tényleg télre maradt, hiszen akkor volt rá idő. Nyáron hordtak aprófát, hogy legyen egy kicsi száraz is, és a háborúk alatt nem egyszer lehetett látni asszonyokat, akik mentek az ökrökkel fáért, és vágták az eger meg a mogyorófát. Így telt el lassan egy év, és jól jött a sok munka után, amikor összegyűlhetek ismét egy-egy disznóvágásra. A mai időkben megváltoztak a dolgok, felgyorsultak a munkálatok, sokkal hamarabb és könnyebben dolgozunk, de ne felejtjük el éjt-nappá téve dolgozó és imádkozó édesanyáinkat, kérges kezű édesapáinkat, akik este, amikor fáradtan hazaértek, még volt idejük és türelmük, hogy érdeklődjenek és elbeszélgessenek gyermekeikkel.

Lázár Béla

Építészek Lövétén

2004. július 7-18. között Lövétén tartózkodtak a Szent István Egyetem Ybl Miklós Műszaki Főiskolai Kar növendékei. Az itt töltött időről, meglátásaikról kérdeztem a csoport vezetőit, Wittek Kirsztinát és Zelenai Tamást:

- A Lövete szó hallatán, mit mondanál el annak, akivel találkozol?

- Mindenképpen azt mondanám, hogy feltétlenül érdemes felkeresni, és a legközelebbi utazását ide tervezze. Lövétére két hete érkeztünk az Ybl Miklós Főiskoláról, és egy egész varázslatos települést talál-

tunk a Hargita lábánál, ahol az emberek még őrzik a hagyományos életmódot, és a településnek is egy sajátos halmazos szerkezete van, amit feltétlenül meg kéne őrizni. Persze, hogy az itt élők, akik ebben élnek, valószínű, ezt nem így látják, mint a kívülről, messziről jött ember.

- Tudom, hogy ez elmúlt években más helyeken is szerveztetek hasonló nyári táborokat. A nálunk eltöltött két hetet összedobva más évek tapasztalatával, mit mondanál a lövetei embernek?

- Valószínűleg az infrastruktúra fejlődésével itt is megváltozik az életmód, ami persze nem baj, mert halad a világ, viszont ezzel együtt nem kéne elfelejteni a régi értékeket építészeti vonatkozásban sem, mint a település szerkezetét, az építést mint tudást és stílust, a természetes anyagok (kő, fa, tégl) használatát. Ez a falu legalább olyan szép és annyira gyönyörű, akár egy svájci falu, csak az itt lakók nem tudják ennek az értékét, nem érzik, miben laknak. Ezt a falut úgy kell megmenteni ahogy van, és úgy kell felépíteni, ahogy egy svájci falut, kitakarított házakkal, renovált házakkal, utcákkal, hogy az emberek büszkéek legyenek arra, hogy ők itt laknak, mert ahogy néztem, még Erdélyben sincs - pedig Erdély gyönyörű - ilyen egységes településszerkezet, mint amit itt találtunk.

- Ez azt jelentené, hogy Lövétén ne épüljenek új házak?

- Nem, én azt javaslom, hogy mielőtt bárki épülne, menjen fel a temetőhöz vagy a templomkertbe, nézzen végig a falun, és nézze meg a helyet, ahová ő építeni szeretne, és olyant építsen, ami bele fog illeni ebbe a faluba. Egy fél éve jártunk Franciaországban, ahol hasonlóan szép helyen fekvő, nem hasonló, de szintén nagyon szép falvakban borzasztóan büszkéek magukra az emberek, büszkéek, hogy ott élnek, büszkéek hogy az ő falujuk, és vadonatúj épületeket építenek, amelyek beleilleszkednek ugyanabba az utcaképbbe, szerkezetbe anyaghasználattal együtt, és vonzza a turistákat. Ugyanaz itt is megadatna, ha az itt élők nem látnák elmaradottnak a falujukat.

Lázár László

Mihály János

A lövetei római katolikus egyházközség története

8. rész

A római katolikus iskola tanítóinak létfenntartását a "mester házához járandó" szántóföldek, kaszálók, valamint a hívek természetbeni és pénzbeli adományai fedezték. A jövedelem összetételét, nagyságát az erre vonatkozó egyházi rendtartások (melyek szabályozták, hogy ki tartozik egész bért vagy fél bért fizetni, kik fizetnek gabona helyett pénzbért, és végül a bérfizetés idejét) határozták meg, de befolyásolták a századokon át kialakult helyi szokások is. Szeredai Antal vikárius 1764-ben arra utasította Lövete egyházközségi előjáróságát, hogy "A mi a T(isztelen)dő Plébánost és a Mestert illető bér adásnak modgyát nézi, a mindenekben a régi rendtartás és Particularis Visitationak végzése szerint folyon." Eszerint minden egész bért adó ember tartozott a mesternek egy kalongya búzát és egy kalongya zabot adni. Ha nem szalmájában, hanem szemül adta, egy véka búza és két véka zab volt az egész bér. A fél bért fizetők ennek felével tartoztak. Akiknek sem házuk, sem marhájuk, sem jószáguk nem volt, egy-egy fél szustákat (3 krajcárt) fizettek a mesternek bérként.

A tanítás módszerére, a tantárgyakra vonatkozóan csak szórványos adatokra vagy analógiákra támaszkodhatunk. Azt azonban szinte biztosra vehetjük, hogy a tanítás anyanyelven folyt. A tantárgyak száma, az oktatás módja legfőképpen a mester felkészültségétől, hivatástudatától függött. Az 1776-ban felvett egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint Fancsali Sámuel iskolamester írni-olvasni és a keresztényi tanokra oktatta a diákságot. A papi, hivatalnoki pályára alkalmas, továbbtanulni akaró diákok több mint bizonyos, hogy a latin nyelv alapelemeit is elsajátították. Az öt-hat hónapot (hagyományos szokás szerint Szent Mihálytól Szent György napig) tartó tanévben rendszeresen feljáró gyermekek az olvasás megtanulásával akár két-három esztendő is eltöltöttek. Az írás gyakorlásának általánosan használt eszközei a homokkal megtöltött láda és a viasszal bevont falapok voltak.

Ezeken a gyermekek a nyomtatott vagy a tanítótól írt betűmintákat utánozták. A "haladó" gyermekek rátérhettek a papír és a tinta használatára. A tananyag elsajátítása a tanító felügyelete alatt zajlott, aki a szűk iskolaszobába összehúzóított gyermekek között testi fenytéssel próbált rendet tartani. Ezeken az állapotokon, módszereken nem sokat változtatott sem Mária Terezia közoktatási reformja (1777-es Ratio educationis), sem a jozefinista államigazgatásnak a népoktatás iránti fokozott érdeklődése, iskolareformja (Norma Regia). A népoktatás korszerű módszertana (a Lancaster-módszer) a polgárosodás hatására a XIX. század első felében terjedt el Székelyföldön.

1780. febr. 1-jén Fancsali Sámuel kántortanító, aki 35 évig szolgált az egyházközséget, el-

hunyt. Az egyházközség új tanítót választott a csíkszentgyörgyi Daró Antal személyében, aki tanulmányait Csíksomlyón végezte. Mellette a helybéli Kolozsi János harangozó, egyházzsolga segédtanítószkodott. A kántor a fiú-, a harangozó a lánygyermekeket tanította. 1817-ben a lövetei iskola tanulóinak összlétszáma 127 (fiú 70, lány 57) volt. Daró Antal az egyházközséget több évtizeden át szolgáltatta. 1828. júli-

us 30-án hunyt el Lövétén hatvan évesen. Utóda szintén a falusi "oskolamesterséget" választó fia, Daró Ignác lett.

A több évszázadon át a háborús idők viszontagságainak úgy ahogy ellenálló, századokon át eredeti gótikus formáját - bár valószínűleg több javításon is átesett- megőrző templom a XVIII. század ötvenes éveiben a végső napjait élte. Az esős évek az amúgy is csuszamlós, sós rétegeken fekvő agyagos talajt a század folyamán több alkalommal megmozdították alatta. A templom több helyen meghasadozott. Szentélye már 1733-ban "in ruinam" volt. Állapotának a következő évtizedek sem kedveztek. 1760-1772 között többször feljegyezték róla, hogy "totaliter ruinosa", azaz egészen romos. Annyira, hogy a helyreállításáról már nem volt értelme gondolkodni. Sokkal inkább arról, hogy hogyan és hová építsék föl a szűkké vált romladozó templom helyett az egyházközség egyre növekvő hívei-

nek létszámát is befogadni képes új templomot.

Egy új templom építésének gondolata már a XVII. század elején felvetődött, de a tervbe vett építkezés csak egy jó emberöltőnyi idő után valósulhatott meg a XVIII. század második felében, a katolikus restauráció évei alatt. Lövete egyházközsége a székely határórség felállításának forrongó évei (1762-1764) után került abba a helyzetbe, hogy teljesen új templom építésére gondolhasson. Előbb azonban egy katonai beszállásolásra alkalmas épületet (quartélyházat) kellett felépítenie.

Ennek előzménye az volt, hogy 1762 nyarán a két Homoród mente falvaiban a határkatonaságot szervező bizottsággal szemben a löveteiek ellenállása volt a legmakacsabb. Lukács György helybéli plébános biztatására több alkalommal (aug. 30. és szept. 3. között) Homoródmáson, a bizottság előtt megjelent löveteiek kérték, hogy hagyják meg őket adófizető állapotukban "mert ők nem földművelésből élnek, mint a szék többi népe, hanem zsindey és deszka készítésből, melyet messze földekre szállítván, abból tartják fenn magukat s ha katonákká lennének, a szolgálát idején családjuk éhen veszne". Kérésük nem talált meghallgatásra. Sőt, Nicolaus Adolf Buccow báró, Erdély katonai parancsnoka körrendeletet adott ki (szept. 7-én) ellenük, mellyel megtiltotta az összeírásból magukat kivonó löveteieknek a szék területén való szabad mozgást, a szék többi lakójának pedig, hogy bármilyen kapcsolatot tartsanak velük. Augusztus 6-án a Homoródmáson veszteglő bizottság 43 falu nevében szerkesztett petíciót vehetett át, melyben a kérelmezők kijelentették, hogy katonáskodni csak "régii törvényeik, szokásaik, székely szabadságaik értelmében" lesznek hajlandók. Végül más falvak lakói között sem sikerült a toborzás, és Udvarhelyszék túlnyomó része (leszámítva Bardóc fiúszék hét faluját) megszabadult a katonaságtól (ebben alighanem az is közrejátszott, hogy területe nem volt a határsáv közelében, így stratégiai jelentősége jóval csekélyebb volt, mint Csik-Gyergyó-Kászon, vagy Háromszék esetében). A engedelmesség azonban nem maradt büntetlenül. Katonai alakulatok érkeztek a székközpontba és a szervezés idején renitenskedő településekre. Lövétére az Althán lovasezred egyikét rendelték. Három-négy katona volt elszállásolva (október 17-étől) kilenc napig azoknál, akik a határórséghez feliratkozni vonakodtak. A községet quartélyház építésére is kötelezték a helyben állomásozó katonaság számára. Pár évtized után, mivel Lövete "alkalmatlannak" ítéltetett katonatartásra, szállásolásra, az épület "cassaltatott". Később parókia lett belőle.

Ki tudja merre?

Folytatás az első oldalról

Valóban melyik út vezet a megmaradáshoz? Csaba királyfi csillagösvényén hiába várjuk a felmentő sereg visszatértét! A csodás harcok világa lejárt, s a csillagok semmi jót nem ígérnek. Kis népünk, amint látjuk és tapasztaljuk, a XXI. század lehulló napsugarainak melegében nem fakaszt új rügyeket. A jelenlegi politikai hatalom alatt halódva korhad el az Erdélyt beborító erősebb nemzetek avara alatt. Mindörökre! S mi állunk a frissen ásott sír jobb és bal oldalán tehetetlenül.

Ki tudja merre?

Megtapasztaltuk: a világ színpadán nem elég göröcsösen hangoztatni, magyarázni angolul, franciául vagy más nyelveken történelmünk végzetes és öngyilkos pillanatait. Nem elég emlegetni, hogy jövőnk itt több mint ezer éve kezdődött. Nem elég emlegetni, hangoztatni, hogy csontjainkból halmokat raktak a keresztény Európát védelmező harcok alatt. Nem elég statisztikákat készíteni, tudományos és szakmai tanácskozásokat tartani egy felravatalozott halott lehulló gyászleple alatt. Nem elég a zsongító, duruzsoló, önemésztő, a magasztos múlt a feltámadáshoz. Hiába fordulunk oly ragaszkodással feléje. Az önámítás nem vezet máshoz, csak egy újabb Világoshoz, Trianonhoz. Ha nincs hit, a halott halott marad a nehéz sírkő többtonnás súlya alatt.

Ki tudja merre, merre visz a végzet?

Amerre sodorni hagyjuk magunkat ... Az elvándorlás, a bizonytalanság pillanatában összekulcsolt kéz, a pártoskodás, a reménytelen arccal vállalt világgátántorgás nem az erdélyi magyarság megmaradásának útja. Nem! Mert az ilyen út, amint azt az utóbbi tizenégy évben megtapasztaltuk, sehová sem vezet, csak egyetlenegy helyre: a temetőbe! Nekünk dolgos, fiatal kezekre, életerős nemzedékekre van szükségünk, ha azt akarjuk, hogy továbbra is megmaradjon nemzetünk. A hazát elveszítettük. Vesszen el nemzetünk?

Jövőnk zálogai a tettekre és kitartó, hitét és múltját megbecsülő, az itthonmaradást bizakodva vállaló fiatalok, unokáink lennének. Ha itthon maradnának ... Azonban az egyre erőteljesebben hejehujázó, ostoba és ravasz, szelet vető és vihart arató, a közjót hangoztatva saját peccsenyéjét sütögető, főállásban magyar újjagdagok alatt csak tovább fogy, kicsinnyé, szolgálalkúvá válik népünk. Elporlik, mint a szikla. És ez lesz a mi végső pusztulásunk. Ha nem vigyázunk!

Ki tudja merre visz a végzet?

Azon a göröngyös úton, melyen egykor egyenes gerinccel jártunk, ma csak botorkálunk. Ideje volna tizenégy év után az önámítás útjáról jobb útra, a megmaradás útjára, a tettek útjára lépni! Még akkor is, hogyha ezen az úton nincsenek biztos útmutatók. Az iránytűnk legyen miniatűr kereszt, kicsike mágnes, róla mindenkor leolvashatjuk, hogy merre van Isten!

Öreg gazda szerint

Esős Illés rossz,
mert áldást nem hoz.
Jakab napja vihart szül,
Magdolna sárba csücsül.
Anna asszony reggele
már hüvös, ne játszd ve-
le.

Mihelyt a pók széttépi

hálóját.

Jön a felhő, s rögtön tartós esőt ád.

Népi idő- és termésjóslatok

július 20. Illés hozza a jeget és a vihart.

július 25. Jakab adja a gyümölcsöt, de ő veri bele a fokhagymát a földbe.

július 26. Ha Szent Anna napjára bolyt csinálnak a hangyák, erős telet éreznek.

Horgász-vadász kalauz

Eredményes valamennyi halfaj halászata főleg reggel, a nap első órájában, valamint este-fele. Megkezdődik a sikeres horgászat a Dunán is.

Vadászni külön engedéllyel őzbakra lehet, úgyszintén valamennyi kártékony vadra, kivéve a törvény által védetteket.

Nagyvásárok

Július 3.	Székykeresztúr
3-4.	Maroshévíz
3-5.	Csikszereda
7.	Korond
9-11.	Ditró
22. 26.	Korond

Kulturális hírek

-Sárköz Falunapjára három órás musor eloadására, illetve bál zenélésére kapott meghívást a Kákvirág néptáncsoport július 31 és augusztus 1 között.

-Augusztus 5-8 között Szlovákiába, Komáromba utazik a Kákvirág 20 tagú küldöttsége Néptáncfesztiválra.

-A szülők és a Pblgármesteri Hivatal segítségével négy gyermek vett részt Rétyen fúvóstáborban. Reméljük, ők lesznek az újjáalakuló fúvószenekar alapjai. A tábor ideje két hét.

Mosolysarok

A pszichiáter felveszi a beteg adatait:

- Mi a neve?
- Én kérem Dobó István vagyok.
- De kérem -néz rá az orvos- magát tavaly is kezeltük, és akkor még Zrínyi Ilonának hívták.
- Az a leánykori nevem.

Beteg az orvosnál:

- Doktor úr, rettenetesen nagy az orrom. Nem tudna belőle egy formás, szép, új orrot faragni?
- Ebből, uram? Akár hármat is.

A kórházban:

- Hölgyem, itt van az a fiatal taxis, aki tegnap elütötte magát. Virágot is hozott! Bejöhet? -mondja a nővér.
- Igen, de csak ha gyalog van!

A Lövetei Kiáltót a Rotaprint nyomda nyomja.

A nyomda ezen kívül vállalja:

- katalógusok
- plakátok
- szórólapok
- meghívók
- névjegykártyák és más nyomdaipari termékek nyomtatását.

Kapcsolatteremtés a 0744-977-207-es telefonszámon lehetséges.

Kiadja a Lövetei Ifjak Egyesülete
a Lövetei Közbirtokosság
és Lövetei Önkormányzatának
támogatásával
Nyomja a ROTAPRINT nyomda

**A szerkesztőség nem
minden esetben ért egyet
a cikkek tartalmával!**

Szerkesztőség: Andras Monika, Andras Kinga, Lazar Laszlo, Mihaly Janos, Mag Istvan
Munkatársak: Lazar Bela, Andras Magdolna, Andras Zsolt